

Mendigachak Azkueri igorri eskutitzak: Aditza

XABIER LARRAÑAGA MUÑOZ *

1. SARRERA

1.1. MENDIGACHA

Mariano Saturnino Mendigacha Ornat Bidankozen sortu zen 1832ko otsailaren 12an, eta bertan zendu 1918ko uztailaren 31n. Gurasoak ere bertakoak zituen. Mariano jaio zen garaian euskara nagusi zen herrian, baina hil zelarik, berriz, bakan batzuek baino ez zuten ezagutzen¹. Beraz, hizkuntz galararen lekuko aparta izan zen. Horrez gain, urte haietan bailarako ia inork ez bezala beste hainbat lekutako euskaldun ezagutzeko aukera izan zuen, Bonaparte eta Azkuek antolatu bilerak zirela medio.

Bonapartek bere hirugarren bidaian, 1866an, Zaraitzutik Erronkarira pasatu eta bertan lan anitzetan laguntzaile izan zituen Mendigacha eta Hualde ezagutu zituen (Ikus bibliografia). Bosgarren bidaian, 1869an, Erronkarira itzuli gogo izan zuen, baina egoera politikoa zela eta Iparraldean geratu nahiago izan zuen, Donibane Lohitzunen, hain zuen ere. Bertara joanarazi zituen Aezkoa, Zaraitzu eta Erronkariko hiru informatzaile, eta Erronkaritik Mendigacha abiatu zen, mandoan mendietan barna. Hiru astean lanean jardun ondoren, haranon aditz-sistema osoa eta lexiko asko jaso zuen Printzeak.

33 urte geroago, Azkuek antzeko bilera edo “Akademia” antolatu nahi izan zuen Santa-Grazin, eta bertan ere Erronkariko informatzailea Mendi-

* Euskarra irakaslea.

1. “...Mariano Mendigacha, que al morir se llevó consigo el vascuence de su pueblo natal, Bidangoz o Bidankoze, como sonaba en sus labios.” Azkue, “Particularidades del dialecto roncales”, 210 o. Hala ere, badakigu Mendigacha hil eta urte batzuk geroago artean euskaldunen bat bazela herrian (Erizkizundi Irukoitzarako Bidankozeko datuak 66 urte zituen Juliana Arriolak eman zituen, 1922 eta 1925 artean).

gacha izan zedin entseiatu zen². Prudencio Martin Uztarrozeko apaiza³ eta Orreagako kanonikoaren⁴ bitartez Mendigacha bileraren berri izan eta traba batzuk gora behera agertzeko prest azaldu zen⁵. Azkenean, Santa-Grazin ezin eta Ligin bildu ziren uztail eta abuztuko zenbait astez hainbat herritako euskaldun, hauen artean Mendigacha zela. Azkueren hasierako dudamudak elkarrizketak izan eta datuak bildu ahala desagertu ziren⁶. Eta Mendigacharen ekarria oso bitxi eta interesgarria izan zitzaion Lekeitioko jakitunari⁷.

Orduan hasitako harremana 1902tik 1916ra bitartean elkarrizketa idatzitako eskutitzek indartu eta finkatu zuten⁸. Tarte honetan Mendigacharen kontuak, erretrauak, esakerak, kantuak, ipuinak eta eskutitzak oso balio handiak izan zitzaizkion Azkueri eta beronen lanetan (R) baten aurrean dugun informazioa gehienetan Marianok emana izan da. Azkueren “Particularidades del dialecto roncales” lanaren oinarria ere Bidankozekoarekin izandako hamaika solas eta eskutitzetan bilatu behar dugu.

Hala ere, eskutitzotan ageri denez, bien artekoa ez zen data bilketa hutsa izan eta Erronkariko usadio, ohitura, eguraldi, “uskara”ren bereizitasun eta abarren giblean etsipena, poza, mirespena, espantua, begirunea eta zernahi aitortpen soma daiteke. Adiskide minek baizik aipatzen ez dituzten sentimenduak. Bertan ere gizona heriotzari buruz hurbiltzen, iraungitzen ikus dezakegu, eta berarekin bat betiko mintzoa. Azkeneko eskutitzak gaztelaniaz idatzi zituen.

Hamaika laguntzaile eta jakintsu ezagutu zuen Azkuek baina gutxi errespetatu eta maite izan zuen Bidankozeko laborari xume hau beste⁹.

2. “Mendigatxa Kailesa (Roncalais) akademia orretara eroateko alegiña egingo dot.” (1902-VI-5). Azkuek P.Broussaini bidali eskutitza. Iker-4, 77 o.

3. Ikus Mendigachak Prudenziori igorritako lehenbiziko eskutitza, bertan bilerara joateko nolabaiteko baldintzak agertzen baitizkio. (Irigoyen eta Estornesen edizioetan, 1. eskutitza).

4. “Orreagako adiskideak (obeto esateko ulaideak) eztiñost ezer. Mendigocharentzako bitartea eskatu neutsan.” (1902-V-31). “Atzo artu neban, Orreagako kanonigoaren eskutitzean, Mendigacha-ren baietza.” (1902-VI-16). Azkuek P.Broussaini idatzi eskutitzak. Iker-4, 81 eta 85 o.

5. “...debo decirle que no tengo inconveniente, pero que me hallo entorpecido por causa de mi avanzada edad para andar a pie tan largo y aspero camino. [...] bueno seria que me viera hantes de marchar al punto que se me designa, y dandome algunas explicaciones, conociera yo si le sere util [...]. No quisiera que le sucediera lo que le sucedió al referido príncipe [Bonaparte], que se le presentaban honbres de lejanas tierras y examinados los despachaba el dia inmediato diciendoles que nada podía hacer con ellos.” (Mendigacha, 1. eskutitza)

6. “De la Academia en general no estoy muy contento, pues si un día tengo seis otros no tengo más que mis dos muletas (Mendigacha y Laurentx).” (1902-VII-7). “En cuanto a mis trabajos estoy muy contento, si bien perdiendo de vista su fin.” (1902-VIII-10). “Ederki gabiltza. *Akademia* biziki zoragarria degu.” (1902-VIII-20). Azkuek Broussaini igorri eskutitzak. Iker-4, 88,90 eta 93 o.

7. “Mendigacha y Laurentx se conducen muy bien. Son muy curiosas las palabras que da el primero.” (1902-VII-7). “Mendigacha y la salacena admirables” (1902-VIII-10). Azkuek P.Broussaini igorri eskutitzak. Iker-4,88 eta 90 o. “...cuando oía de V. aguna cosa rara (y bien de ellas oía) decía yo a cada paso: au olandesa da.” (1903-VI-4). Azkuek Mendigachari bidali 3. eskutitza.

8. “Desde que le conocí empecé a tenerle afecto como de hijo; y este afecto no disminuye ni se entibia a pesar de la distancia, tiempo y ausencia”. (1915-X-16). Azkuek Mendigachari igorri 20. eskutitza.

9. “Mendigacha, habiendo recibido de mi la fausta noticia de su casamiento, me dice: [...]. Es la bendición de un Patriarca. Recíbala V. con sombrero en mano.” (1904 -V-28). Azkuek P. Broussaini eskutitza. Iker- 4,127 o. “...quiero invocar la memoria de mi patriarcal amigo y excelente colaborador Mariano Mendigacha...” Azkue, “Particularidades...”, 210 o.

1.2. ESKUTITZAK

Arestian erran bezala, Azkueren hainbat lanek Mendigacharen itzala erakusten digu. Horrela, Marianoren erranerak, errefrauak, kantikak, ipuinak, alde batetik, eta Erronkariko hizkera bereziaren ezaugarriak, bestetik, haren *Diccionario Vasco-Español-Francés*, *Morfología Vasca*, *Euskalerrriaren Yakintza*, *Cancionero Popular Vasco* liburuetan eta, batez ere, *Particularidades del dialecto roncales* lanean agertzen zaizkigu, batzuetan (R) baten ondoan, bestetan Mendigacharen izena edo herria ondoan dutela.

Mendigachak Azkueri idatzi eskutitzok, ordea, ez ditugu harik eta 1957an Irigoyenek zeuden gisa argitaratu zituen artio ezagutu. 1961ean Faustino de Zerio y Segurak Lekeitiokoak Bidankozekoari idatzitakoak bildu eta publikatu zituen, guziak oharrez jantziak. Azkenik, 1984. urtean José Estornesek Mendigacharenak plazaratu zituen berriro, berak zuzendu eta gaztelanieratuak. (Ikus bibliografia).

Zenbait eskutitz galdu dira eta horrela Azkuek idatzi zizkionetarik 11 eskutitz eta 9 postal baizik ez dugu, 20 osotara; lehendabizikoa 1902ko irailaren 22an eta azkena 1915eko urriaren 16an idatziak dira eta horietarik bi euskaraz (1. eta 10.a)¹⁰, gipuzkeraz eta erronkarietaz, hain zuzen ere. Mendigachak Azkueri igorrietarik 34 baino ez dugu, lehendabizikoa (lehenago ere idatzi ziola dakigun arren) 1903ko martxoaren 15koa eta azkena 1916ko abuztuaren 30koa¹¹ eta euskara 24tan da nagusi¹², nahiz besteetan ere azaldu. Eskutitzen maiztasunari dagokionez, badirudi hasierako agindua ezin izan zuela bete¹³, 1902tik 1905era bitarteko 26 eskutitz baititugu eta hurrengo hamaika urtean 8 baino ez. 1905. urte hori hizkuntz aldaketaren data ere bada: harrezgero beti gaztelaniaz idatzi zion, euskara ipuin, otoiak eta esaldi solteetarako utzita.

1.3. LANA

Lan honen xedea Mendigachak darabilzkien adizkien ezagutza eta sailkapena izan da. Horretarako eskutitzotan ditugun adizki guziak dauden gisan atera eta adibide banarekin lagundu ditut. Funtsean Mendigacharen hizkeraren adizkia ezagutu nahi izan dut eta ez erronkarietara edo Bidankozeko hizkerari buruzko lan sakonik egin; horregatik ez da euskalki horretako beste testuetan ditugun adizkiekin konparaziorik egin edota beste nolabaiteko argitasun eta azalpenik eman. Beraz, adizkia jaso, adibidearen bidez ezagutarazi, batuerazko ordaina ezarri eta adizki hori eskutitzotan non agertzen zaigun adieraztea izan da nire asmoa, besterik ez.

Aditzari dagokionez, Mendigacha Azkueri berorika mintzo zaiola erran

10. "Mi buen amigo Mendigacha: Me da pena no escribir a V., como le hablaba, en nuestra lengua; pero, porque V. lo quiere, sin duda para mayor facilidad, le escribo en castellano" (1903-II-17). Azkuek Mendigachari idatzi 2. eskutitza.

11. "Con respecto de mi vida... no sé si me equibocare ami se me figura que la presente sera la ultima que reciba V. de mis manos;"

12. "Gozo mucho leyendo sus cartas. Escríbame como hasta ahora en puro roncalés" (1903-II-17). Azkuek Mendigachari idatzi 2. eskutitza.

13. "Pensamentiuan artruk dakad biardaudala eskribitu aldokedan tenpra guciuz, ilabeteoro". (1903-III-15). Mendigacharen 2. eskutitza. "...le agradezco su resolución de escribirme por lo menos una vez al mes" (1903-VI-4). Azkueren 3. eskutitza.

behar da, duketza¹⁴, eta hori dela eta hirugarren pertsonako adizkiak nagusi ditugu.

Lana egiteko Irigoyenen 1957ko argitalpena izan dut oinarri eta eskutitzen numerazioan ere beraren sistemari jarraitu diot, hau da, 26 eta 27. esku-titzak Irigoyenek bezala bakartzat hartu ditut, 26.tzat, hain zuzen.

2. ADIZKIAK

I. ADITZ SINTETIKOAK

I. 1. ADITZ IRAGANGAITZAK

1. IBILI

dabil

.-dabila: “...se dice: azcondatan DABILA nor izanden ebaslia.” (26)

gabiltza

.-gabiltza: “Oray GABILTZA azian, tenpra eta zazoina digu anich on eriteko;” (19)

dabiltza

.-dabiltza: “; oray DABILTZA nausiak zunr eramanen biltan,...” (16)

2. EGON

nago

.-nago: “; ni ere akaitruk NAGO ñore lanetaz;” (6)

.-nagola: “; badu amaborz egun NAGOLA begi min gassto bateki,...” (19)

.-bainago: “Eskribi beztað cerbait, BAINAGO airian ssakiteko ortaz.” (20)

hago

.-yago: “Estas ancho [...] zabal YAGO” (23)

.-yagola: “...yik izaguntanyuanian lassosko YAGOLA ostikaldibatez ezcapayaiteke;” (31)

dago

.-dago: “..., DAGO elurrari ezin obroz; miseria andia DAGO ardidunetan,...” (25)

.-dagó: “Ene baitan DAGó orren azken ilabetiaren 25co. carta,...” (6)

.-dágo: “Jangeikoak libradazaula Maria, DáGO graziaz veterik,...” (29)

.-badago: “BADAGO ele franco erraitenbaidra letra ververetaz vi eta irur gisatako.” (12)

.-dagon (z.g): “Anissko ganureki nago ssakin naiz, ya ori sontotudenez edo nola DAGON.” (7)

14. “...; duketza mintzatagra zarrerr, eta errespetozko gente guziareke”. Mendigacharen 23. esku-titza.

.-dagon (e.):	“Gorian DAGON tenpran, alaba eta ni alkar mintzaten-gra uskaraz;” (9)
.-dagona:	“..., eztingu negu guciuan ecusi, cainbat elur nola orai DAGONA;” (3)
.-dagonaren:	“; valle contan, dago beso chiki, trafiko DAGONAREN, zunr trabajatako;” (14)
.-dagonaz:	“; usin DAGONAZ ezdokegu lessoetarik karrikara kukurik egin,...” (13)
.-dagonez:	“...sakiteko cerbait orren familiatik, bizidrenez guciuak, bizkorrago DAGONEZ... (20)
.-dagola:	“...ankue DAGOLA bagadoi anich, zunr eguiteko dago chiki;” (10)
.-baidagó:	“..., ezdabeila falliten D. Resurreccioni, emonik BAIDAGÓ lanari,...” (24)
.-ezdago:	“; orai EZDAGO penarik, ssuntatandra borontate dionak,...” (13)
.-eztago:	“; baya EZTAGO gizonik, dago administracione gastobat,...” (14)
.-eztagola:	“; errana badigu kemen, EZTAGOLA betik urrucha, makila eguiteko;” (3)
.-ezaldago:	“EZALDAGO Nefarro guciuan, iri kain lazorik nola caur, ikasguiuaren gainian;” (3)
.-diok (H):	“D. Resurreccion aserik DIOK yire uskaraz, yire kar-tez,...” (24)
.-dion (H):	“Ahí esta [...] kór DION.” (23)
.-diozu (Z):	“Ahí esta [...] kór DIOZU.” (23)
gaude	
.-gaude:	“Orai gizon guzioak GAUDE neguko argi, eta egurren sartan;” (9)
.-gaudena:	“Negu minianGAUDENAgisa digu tenpra re;” (13)
.-gaudela:	“..., urduzaitad GAUDELA biak ssunto Escapilenian beirtartez- beirtarte.” (2)
zaude	
.-zaude:	“Estas ancho [...] zabal ZAUDE.” (23)
daude	
.-daude:	“; eta berze irurak DAUDE chochatiar ellotruk ssain ssaina.” (2)
.-daudé:	“;garagarrak, zoritruk DAUDÉ,...” (16)
.-badaude:	“...komunkisse erortendra ssunto, zomait BADAUDE an-cartruk edo enussatruk,...” (13)
.-dauden (z.g):	“...arrebak, Sol, Aurora, y Diana, ya bordaltudrenez ala neskato DAUDEN.” (20)
.-dauden (e):	“..., anasse ilik DAUDEN arima gucientako elizan eguitendra funcione...” (8)
.-daudela:	“...ekustendud zomait gaski isaririk DAUDELA.” (14)
nengoen	
.-nengolarik:	“; oray bi urte orreki NENGOLARIK Ligin,...” (15)
zegon	
.-zegon:	“..., ZEGON vallia, ogeita bor milla dororen zorrian,...” (14)

- .-cegon: “; gaztia CEGON enbarazatruk andi.”(6)
 .-zegonareki: “; leinekueki eta reitoetra zor ZEGONAREKI,...”(14)
 .-zegola: “; leineko zarer entzutiaz digu, gaiza caur, isaririk ZEGOLA,...” (13)

geunden

- .-ginaundetarik: “eta verze gein GINAUNDETARIK liburu bat oiltu bai-zaun kari re bai.” (12)

zeuden

- .-zauden: “; betik emonZAUDEN ankarren, zarrak gazteki;” (7)
 .-zauden (e): “; faiten emonzren zarrak, gaztiak ZAUDEN etseko bortara,...” (7)
 .-zaudenen: “..., gaiza caur, isaririk zegola, ankartruk ZAUDENEN bakian isartako;” (13)
 .-zaudelarik: “Kontan ZAUDELARIK, asizitzavein espalda atz eguiten...” (31)

3. IAUGIN

daugi

- .-daigun (e.): “DAIGUN ilabeteko cartan oiltendaud edo erranendaud zerbait...” (22)

4. JOAN

noa

- .-banua: “; BANUA indarak biltuz erdisalki.” (4)
 .-nuana: “; guartuz NUANA gisa, fanenaz gidatuz.” (24)

hoa

- .-yoa: “..., eta erranzaun kikosoak: ¿nora YOA?” (31)
 .-yua: “; eta yi ¿nora YUA? Kikosok: ni uzkiuara.” (31)

doa

- .-duala: “Nola urdubaizaitad tenpra abañatuzDUALA, eznaiteke consaba ssakinnaiz,...” (26)

doaz

- .-duatzana: “..., baya essartuz DUATZANA gisa faitendra sortuz.” (10)

zihoan

- .-zuan¹⁵: “; geroztik, ZUAN erranez nabaja erkilia, ezokela lissiri tripa mina,” (6)

zihoazen

- .-zuatzen: “Asuri saldo batarik ZUATZAN vi arzatz ezkapatruk ardietra,...” (35)

I.2. ADITZ IRAGANKORRAK

1. EDUKI

daukat

- .-dakad: “: antzinian DAKAD carta errana;” (15)

15. Hala ere, Azkuek: “De flexiones remotas de este verbo sólo he podido recoger la plural de tercera persona: [...] ZUATZAN.” (Azkue,243 o.)

- .-dakadan (z.g): “..., ez baitakid cer DAKADAN erranik; (11)
 .-dakadan (e): “Orren erranik DAKADAN cartan ekustedud diola intencione ssiteko...” (18)
 .-ezdakad: “EZDAKAD antzerik ele lista oiltu zaitadana gora erranik dakadan cartan” (19)
- dauzkat**
 .-baidazkad: “...sseyak, igarditzan kain alegre, nola nik gogoan BAI-DAZKAD,” (11)
- daukakiot***
 .-dakaud: “Kalako gisatan DAKAUD pensamentuan,...” (26)
 .-dakaudanaz: “; badaki oraiz lein erranik DAKAUDANAZ, ezdú baizik escribitia...” (25)
- daukak**
 .-dakayana: “lo que tienes [...] DAKAYANA [mas.]” (23)
- daukan**
 .-dakayana: “lo que tienes [...] DAKAYANA [mas.] orobat [fem.]” (23)
- dauka**
 .-dakan (z.g): “lepoko gorbatak berark eratsukitandu nola DAKAN ut-sik gizenkiaren lekiua.” (18)
 .-dakana: “lo que tienes [...] DAKANA” (23)
 .-dakala: “..., nola ene Ama cenak (Jangeikoak bere ceurian DAKALA)...” (7)
- daukagu**
 .-dakagu: “; egun, familia guziuak DAKAGU eskiu artetan egun guziuan;” (17)
 .-dakagú: “...oray ere, erreparatruk DAKAGÚ, komunkisse erortendra ssunto,...” (13)
- daukazu**
 .-dakazuna: “lo que tienes [...] DAKAZUNA” (23)
- daukate**
 .-dakei: “; zerengatik izanden beren artian DAKEI issilik.” (20)
- nauka**
 .-naká: “Orren valle contra ssitiaren boztarioak NAKá airian.” (26)
- naukate**
 .-nakei: “; orainore etsekuek peonik obenena NAKEI, egitatako.” (7)
- gauzka**
 .-gazka: “; gizon guciuak GAZKA sukunetan, akokiñatruk, zankabizkarrak errerik;” (11)
 .-gazkala: “; badu ogei egun elurte andibatek pean GAZKALA;” (11)
- neuzkan**
 .-nazkala: “Bacion aspaldisso bi pensamentu NAZKALA buriuan sartruk,...” (24)
- zeukan**
 .-zakan: “Erranduan gobernuko korrek, Aragokoan, ZAKAN erosi-rik berze lerdoi bat,...” (14)

2. ERAMAN

daramat

.-damadanagatik: “Erranik DAMADANAGATIK, ezdaud isartan oboro.” (20)

.-damadanareki: “..., zer izanen den ote nitaz, adin DAMADANAREKI;” (2)

darama

.-daman (z.g): “, betik nago ssakinnaiz sontotu cenez ote; eta zertan DAMAN verorren lan andia.”(8)

.-damana: “; artaz ekustendud, lan, DAMANA;” (15)

.-damanareki: “, lan DAMANAREKI aborritruk eskerr bage bateki, mai peara egosstendaizk...”(24)

.-damanian: “; artaz ekustan dud aintzinatan diona uskarazko lan andi DAMANIAN.” (2)

daramatzagu

.-badamatzagu: “BADAMATZAGU iror urte gassto, ssunto;” (15)

zeramaten

.-zameinz: “..., eta guero fancren veren vide ZAMEINZ.” (35)

3. JAKIN

dakit

.-dakidan (e): “; ene ustez isartadaud DAKIDAN obekienaz;” (12)

.-baitakid: “BAITAKID orren egeto principala cerengatik den...,” (11)

.-ezdakid: “; EZDAKID ala eznon ikasi, ala antze zren;” (24)

.-eztakid: “EZTAKID gaski ala onki eskibitandaudan;” (2)

.-ezdakidala: “ Casilletan ssuri erdeitendiona señale EZDAKIDALA.” (24)

.-ezbaidakid: “; EZBAIDAKID nonden orren barapena,...” (19)

.-ezbaitakid: “..., EZBAITAKID cer dakadan erranik;” (11)

.-badakian (H.): “..., anich ekustendian, eta BADAKIAN anich zer igartanden;” (31)

dakizkit

.-dazkidan (e): “Casilletan isartandazkad erdaraz eta uskaraz, DAZKIDAN gisa.” (24)

dakik

.-badakik: “...BADAKIK onzaunaz yire uskara, D. Resurreccion azduk sékula asperten...” (24)

daki

.-daki: “; egun, eskerrak niri, DAKI bere oficioa, ñork bino obeki.” (21)

.-badaki: “; BADAKI betik baratan nazala ganureki;” (22)

.-badakiola: “; organistak erranzaun, artzain edo labrari izaiteko, BADAKIOLA aski;” (3)

.-ezdaki: “; egunko egunian EZDAKI, edo eztakid, non dagon orren barapena;” (20)

.-eztakiola: “..., badakigu ñorkere EZTAKIOLA obeki ezik,bapana berark,...” (9)

dakigu

.-badakigu: “...,BADAKIGU ñorkere eztakiola obeki, ezik,bapana berark,...” (9)

- dakite**
 .-ezbaidakiei: “ ezdaiteque ssin emaztekirik serbuchatra, EZBAIDAKIEI mendiko lanetarik.” (14)
- zekiten**
 .-baizakein: “; nola zarrek BAIZAKEIN obro ezik gaztek...” (7)
- baneki**
 .-banaki: “..., artikulo, eskribituaonak uskaraz, BANAKI zoin gaze-tatan dauden...” (15)

I.3. AGINTERAK

- har ezak**
 .-arrak: “..., yaur yaz nausi, ARRAK naiyoana...” (26)
- eman biezat**
 .-vída: “dame VÍDA” (23)
- idazu**
 .-edeizu: “dame [...] EDEIZU” (23)
- idak**
 .-edeik: “dame [...] EDEIK” (23)
- idan**
 .-edein: “dame [...] EDEIN” (23)
- ordek**
 .-ordek “Kikosoak: a tonto ORDEK polpara onki ortzak kalka-
 dozkian lekiura.” (31)
- orden**
 .-orden: “Vada naibadan fon uzkiuara, ORDEN gaztiarniara;”
 (31)

II. ADITZ LAGUNTZAILEAK

II.1.NOR

- naiz**
 .-naz: “Fan NAZ plaztara iror gisatako sagar saltra, on, erdiskal eta gassto;” (26)
- .-naza: “Eztaud isartan obro, ezik betik baratanNAZA guisa be-
 rian...” (3)
- .-nazan (e): “; biziNAZAN tenpran onki bissi costatruk izanen da.”
 (17)
- .-nazala: “; badaki betik baratan NAZALA ganureki;” (22)
- .-nazalarik: “Ortaz quartanNAZALARIK, naro eskatannaz gore Jeina-
 ri” (15)
- .-bainaz: “; ssinen da berze tenpra bat izanen BAINAZ luciago;” (7)
- .-eznaz: “..., eztud letra bat ere, EZNAZ guar zer eskribitunaun;”
 (15)
- .-eznazala: “; biardaud erra, EZNAZALA adesskide contubaten bial-
 diz contatako;” (11)
- .-enazala: “..., erraitendaud, ENAZALA trebe llober uskeraren ika-
 saraztra...” (3)

haiz

- .-yaz: “; erranaun azkenaren buriuan, yaur YAZ nausi, arrak naiyoana,...” (26)
- .-yáz: “eres forzudo [...] indartsu YáZ.” (23)
- .-yaza: “...has benido ya, se dice sinYAZA ssa.” (26)
- .-yazanian: “...ayan ezkapatan YAZANIAN, ezyay ekusen lasterrari emoiten.” (31)
- .-ezbayaz: “too chiflete bat emonayakue EZBAYAZ issiltan.” (11)
- da**
- .-da: “Assolabage, DA, morroin gasski azi bat. Aizenbage, DA, gizon abratsa.” (6)
- .-dá: “..., Jeina Dá ortan, ori Dá venedikatiua emazte guciuen artian,...” (29)
- .-bada: “; ssiten BADA Zaitzutik, dagó Gorzaraino; eta ssiten BADA gore valletik,...” (9)
- .-barimada: “zomait itz sitenbada edo sitenBARIMADA isarendud antzineko itzetan bikala.” (9)
- .-den (z.g): “...pensatian kementik irur urteren buruco, zer izanen DEN ote nitaz,...” (2)
- .-den (e): “errekesunetik barataDEN zukiuari, erraitendabei, chirikot;” (13)
- .-dena: “carta contan oiltandaud kontu bat, eta dá ssarrekitan DENA.” (26)
- .-denak: “...biziDENAK, aurtenko negiuaz ekunendu kontu franko.” (13)
- .-denarí: “Eztago erremediorik, biardigu orkitú ssitenDENARÍ;” (2)
- .-denaz: “Yaqueta naibaitu cartetako papera aprobechatzadan ene uskaraz, DENAZ den”(11)
- .-denetarik: “Arbole apaletarik obroen aztanDENETARIKdra, ezpela, illuria, corostia...” (10)
- .-denez: “Anisako ganureki nago ssakin naiz, ya ori sontotuDENEZ edo nola dagon.” (7)
- .-denian: “...viarra DENIAN otoyak on.” (26)
- .-dela: “Anke erraiten daitadala daigun udan ssinenDELA cona...” (9)
- .-delá: “...ekustendud ssitenDELÁ acabalozko bat, mando andi batían,...” (5)
- .-delarik: “..., baya bustitik guardatanDELARIK, izaintandu, lerrezko coralak bikainbat;” (10)
- .-baita: “...nola kainbat aztan BAITA, andituzgeroz egitendra zunrtan;” (10)
- .-ezta: “; korrengatik EZTA izagun fiestetako disposicionian.” (16)
- .-ezbada: “..., eztaud issartan obro, koneki, adios EZBADA oborogoko nobedaderik.” (4)
- .-ezdela: “; badu bizpor egun EZDELA issiltan odei marraka.” (16)
- .-eztela: “..., ur pean edo leku bustibatian, erranaiznago EZTELA tustatan sekulare.” (10)

- .-duk (H.): “Sn. Lucas DUK Abenido San Lucas” (26)
 .-dúk (H.): “es chaparro [...] chaparDúK” (23)
 .-azduk [sic] (H.): “D. Resurreccion AZDUK sékula asperten yire uskaraz, yire kartez,...” (24)
 .-eztuk (H.): “..., nola orrastatanbaita naroago, EZTUK yire vizia izanen kain luze;” (31)
 .-dun (H.): “mejor es [...] obe DUN” (23)
 .-dún (H.): “es chaparro [...] chapar Dún” (23)
 .-tzu (Z.): “mejor es [...] obe TZU” (23)
 .-tzú (Z.): “es chaparro [...] chaparrTZú” (23)
- gara**
- .-gra: “EltuGRA osagarriregi Sn. Pedro gore patronaren eguniarat.” (16)
 .-grá: “...eta gero guciuak asenGRá zunreko lanetan negu guzuko.” (9)
 .-gren (z. g): “; bigarnian nola mintzatanGREN duketzian”; (23)
 .-grena: “...eta lein eltanGRENA yiri tokatra, eitzengutuk libre”. (35)
 .-grela: “; eztud dudarik erreparatudiola itz batez mintzatanGRELA bi gisatako elen,...” (11)
 .-ezgra: “; EZGRA gachiten noranai fandein,...” (9)
 .-ezbagra: “EZBAGRA eltan ssuntatra, berantago oilten dazkad al dokedan obekienaz.” (18)
 .-gutuk (H.): “; atziritenGUTUK amabi urratsez kantik, arrancaten GUTUK veinkoan,...” (35)
- zara**
- .-zrá: “eres forzado [...] indartsu ZRá” (23)
- dira**
- .-dra: “..., ssuntatanDRA borontate dionak, baya orainore ssuntataDRA obroak;” (13)
 .-drá: “..., eta vizpor abratsentako solo DRá valleko ontarzun guciuak.” (14)
 .-dren (z. g): “... orrek erranbeztad zomait carta oiltandadanetan, ya non erdeitenDREN.” (15)
 .-dren (e): “... arbole kuek sortanDREN errian, apoderatandra berze arbole guciuetaz.” (10)
 .-drenak: “Chikidra, egun igartanDRENAK, ortaz quartu bage, ...” (18)
 .-drenez: “Anissko ganu dud ssakiteko cerbait orren familiatik, biziDRENEZ guciuak,” (20)
 .-drenian: “...3.^a, nola erraitenzabein embrer gora isantanDRENIAN,...” (24)
 .-drela: “...eztud beinenere entzun arecha eta artakarroa essartuDRELA bere caboz.” (10)
 .-baidra: “...cherrietaz gizentengra, orobat nola urak gize tubaiDRA gutaz, ...” (11)
 .-ezdra: “viar ekuntubaizein ezkapatu bapana alcion lekutik, eta EZDRA obrorik ekisi.” (31)

nintzen

- .-nintzen: “FanNINTZEN baratruk ekustenion ervi baten arrapatra, ...” (5)
 .-nintzen (e): “... menditik sinNINTZEN tenpra berian, eltuzitzaitadan orren erretratoa;” (17)

zen

- .-zen: “;ssachiZEN iburnietra; irurgarnen egunian viztuZEN ilen artetik;” (29)
 .-cen: “...ssaz eltuCEN zorra berrogei eta bedratzu milla durotra.” (14)
 .-zen (z. g): “; berzainez, eztakid cer izanenZEN kan;” (6)
 .-zen (e): “...; erreketarik ssuntatuZEN urbultziuak, eramantzion;” (16)
 .-cen (e): “; zegon vallia, ogeita bor milla dororen zorrian, carretera eginCEN tenpratik;” (14)
 .-cenak: “Oraigunian quartu nintzen, nola ene Ama CENAK...” (7)
 .-cenez: “...; betik nago ssakinnaiz sontotu CENEZ ote;” (8)
 .-cenian: “...; errannaun, merchedez, eskribilaztadala mutatanCENIAN leku batarik...” (20)
 .-zela: “...; erreiten zaitadan, ilabete baten burian ssinenZELA Españara...” (19)
 .-baizen: “Nola mayatza fan BAIZEN on, kosecha ssitzenaikugu gosstarssago;” (16)
 .-ezen: “; EZEN beztitu zipoterorik ere.” (14)
 .-ezbaizen: “Ezkerrak enondozke, Jangeikoari, EZBAIZEN izan andiago.” (7)
 .-ziua (H.): “éra flojo [...] lázo ZIUA” (23)
 .-ziua (H.): “éra flojo [...] ZIUA (m.) (f. id.)” (23)
 .-zunion (Z.): “éra flojo [...] lázo ZUNION” (23)

ziren

- .-zren: “;leku egongiurengatik, ankartuZREN bi emazte;” (6)
 .-cren: “... eta guero fanCREN veren vide zameinz.” (35)
 .-zren (z. g): “; ezdakid ala ez nion ikasi, ala antze ZREN;” (24)
 .-zren (e): “Emonbetza ene goratziak Ligin egonZREN irur apezzer...” (12)
 .-zrenek: “; ezitein ekisi solo artzain eltuZRENEK muga kartra.” (14)
 .-zrenetik: “... sartu emonzitzabein lotsa, ezbaizren erkiten etse, biltanZRENETIK;” (7)
 .-zrela: “;erran emonzein aurten ssinenZRELA valle contra;” (14)
 .-ezren: “;EZREN irietra batrere arrimatu, beren erritik ssinZREN lerdoyara,...” (14)
 .-ezbaizren: “...sartu emonzitzabein lotsa, EZBAIZREN erkiten etse, biltanzrenetik;” (7)

balira

- .-balidra: “, iragoak egitenztein, carrikan egonBALIDRAgisa;” (6)

nadin

- .-nein: “; correatatik, egun Bazko eguna aprobekhatadud baranein sosegatruk:...” (15)

dadin	
.-dein:	“; baitare zomait gaiza izanbage, solamente ta, veaDEIN, entzutzan,...” (11)
.-dain:	“...eztud esprantza andirik elDAIN carta kaur orren eskiuetra.” (19)
.-deila:	“; aren eskutik ssindeinver, izan DEILA comenidena.” (2)
gaitezen	
.-gitian:	“..., eta ssuntaGITIAN biak zomait egunen, den lekiuan dela.” (18)
.-guitian:	“...conserbazak gutaz asetako ganiua, veriz elGUITIANar-tio salutatra.” (35)
daitezen	
.-tian:	“...anque ezdutuala izaguntan naidud ssarrekiTIAN onki.” (2)
ledin	
.-ledin:	“Egin ala egindud D. Arturo erkinLEDIN diputao; baya ezaitad baliatu;” (13)
bagintez	
.-baginte:	“..., obeki emonennaun entelegatra itzez edo elez, elBAGINTE suntatra biak;” (18)
naiteke	
.-eznaiteke:	“..., EZNAITEKE consaba ssakinnaiz, eskribitubage, noiz izanenden...” (26)
.-ezbainaiteke:	“; ezdoked eskribi EZBAINAITEKE ssaseririk egon.” (17)
haiteke	
.-yaiteke:	“; eta yik izaguntanyuanian lassosko yagola ostikaldibatez ezcapaYAITEKE;” (31)
daiteke	
.-ezdaiteque:	“; balle contra EZDAITEQUE ssin emaztekirik serbuchatra,...” (14)
gaitezke	
.-ezgaizteke:	“; eta EZGAIZTEKE asper berari beira egitiaz;” (17)
nintekeen	
.-eznaiteken:	“...vay, ekunbanuntu azpiak yirienguisa, vaya ni EZNAITEKEN brinka;” (31)
zitekeen	
.-zaiteken:	“EgonZAITEKEN bai valle kaur aski abrats;” (14)
.-ezbaizaiteken:	“; gesalbateki kariketan, EZBAIZAITEKEN cristiaink erkin;” (14)
hadi	
.-adi:	“..., eta erranzabein Otsoari: yi egonADI kemen ikurik;” (35)
.-adí:	“Kikosoak: vada gunian fanADí zarrarniara,...” (31)
bedi	
.-bedi:	“; beinaz bein, ssinBEDI baratra gorian;” (9)
zaitez	
.-zte:	“bája [...] jáchZTE” (23)
.-zté:	“márcha [...] fanZTé” (23)

zaitetze

.-ztei: “..., erranzabein: issilZTEI, tratazazei vien artian zoin biartzein izan.” (35)

II.2. NOR-NORI

zait

.-zaitad: “EltuZAITAD orren targeta, azken ilabetiaren 22n. eskribitua;” (13)

.-baizaitad: “Nola urduBAIZAITAD tenpra abañatuzduala, eznaiteke consaba...” (26)

.-ezaitad: “; EZAITAD antzeren erraitia, zer probechu emoitendeion, orobat Lerrak,...” (7)

.-ezbaizaitad: “; ezaitad deusere EZBAIZAITAD deuririk costa.” (6)

.-ezaitadan (H.): “...EZAITADAN kain gaski urdutan yire urdukala;” (31)

zaizkit

.-zaiztad: “Correngatik costatanZAIZTAD orren cartak.” (9)

zain

.-zain: “..., ekustiagatik cérdion eriartetan, fanenZAIN lassatuz emaroa emaroa;” (31)

zaio

.-zau: “...eta asiZAU solfaren eratsukitan bigarnen alteko lein elizionetarik.” (9)

.-zio: “, a V. que le inporta; a esta contestación se dice, Orrio zerZIO y Orri zerZAU.” (5)

.-zaun (z.g): “..., sekularo eguna, ezdakid izen kaur zertarik siten-ZAUN”(22)

.-zaunaz: “etzayala ssinets korri, badakik onZAUNAZ yire uskara,...” (24)

.-zaunez: “...erranendaud zerbait gore uskararen gainia, ya zerbait bolioZAUNEZ;” (22)

.-zaunian: “...antzinatan dion gisan, kainbat costatanZAUNIAN;” (6)

.-zaula: “Ezdud uste gachinZAULA gaiza kuen oiltra, bada guciua egitendud obeki naiz.” (24)

.-baizau: “Yaketa kain on BAIZAU gore uskara, nik ere ala eginnazake sarlakion...” (9)

.-ezau: “..., karek eztu erran járik, kari EZAU mintzorik entzun,...” (6)

.-ezaula: “..., nago EZAULA gachiten gaiza kuek oildazkaudan;” (23)

zaizkio

.-zazka: “; obroena barragarritako izanenZAZKA ene astakeriak.” (2)

.-bazazkau: “...ssinendela cona gaizak onki erkitenBAZAZKAU ilabete batentako,...” (9)

.-zazkan (z.g): “...ñorkere eztakiola obeki, ezik,bapana berark, gaizak nola comeni ZAZKAN.” (9)

.-ezbazazka: “EZBAZAZKA erkiten onki gaizak, edo ezbagra eltan ssuntatra,...” (18)

- zaigu**
 .-zaikugu: “Engossan antze ZAIKUGU llarne mantria sotoaren erdian;” (11)
 .-baizaikugu: “; nola sinBAIZAIKUGU uste bino lein,…” (11)
 .-zaiku: “Orai ssinZAIKU maistro berri bat,…” (9)
 .-zaikula: “; eztigu espratzarik sineZAIKULA maistorik negu guciuan;” (13)
- zaizkigu**
 .-zaizkugu: “; eta aurten negu gassto egindionaz galtoZAIZKUGU;” (15)
- zaie**
 .-zabei: “...ekutendein frutiuari, erraitenZABEI bagoarnari, magalla, arecharnari, zin,” (10)
 .-zabein (z.g): “...ekustendud, nola orren etsekuer urduZABEIN erretratoan zartruk dagola;” (18)
- zaizkie**
 .-zazkabei: “...ezbadei nastekatan berze zomait autseki, eskuiak lardekitanZAZKABEI,…” (10)
- zitzaidan**
 .-zitzaitan: “..., agun karta eskribitunaunaren biramenian, eltuZITZAITADAN orrena,” (18)
 .-baizitzaitan: “..., nola azken cartan papera beteBAIZITZAITADAN, eznaun obro isari;” (11)
- zitzaion**
 .-zitzauna: “Merchede eskatuZITZAUNA eguin balau y eguinbalio ezren enussaten...” (5)
- zitzaizkion**
 .-zitzaizkan: “Otsoari, ezkapatuZITZAZKAN tripak gultzurineta-rik,…” (35)
 .-citzaizcaun: “..., aubazterretarik erortenCITZAZCAUN,…” (11)
- zitzaigun**
 .-zitzaigugun: “Konen bigarnian eroriZITZAIKUGUN arri erauntsi andi bat;” (18)
 .-zitzaigugula: “Badú borz ilabete fanZITZAIKUGULA maistroa, arrenta andiagoz,…” (3)
 .-zitzaigun: “; egun contan ssinZITZAIKUN elurra abanchu iriaraino;” (8)
- zitzaien**
 .-zitzaibein: “...kalako gisan sartu emonZITZABEIN lotsa, ezbaizren erkiten...” (7)
 .-zitzaivein: “Kontan zaudelarik, asiZITZAVEIN espalda atz eguiten...” (31)
- balekio**
 .-balakio: “..., si se le diera lo que aquel le mandó, ya lo daría, se dice: emonBALAKIO...” (5)
- dakion**
 .-eztakiola: “Oraissa eztaud isartan obro, naybeda EZTAKIOLA balio bakochare;” (6)

.-dazakion:	“; badakik ere, oboroago lan ssuntaDAZAKION, ezdabei-la falliten...” (24)
zekizkion	
.-zizkiola:	“..., eta gaizak ere erkinZIZKIOLA gisa berian.” (14)
lekion	
.-lakion:	“..., nik ere ala eginnazake sarLAKION buruko unetraino.” (9)
hakit	
.-akida:	“..., guenAKIDA ene antzinetich seculako; correqui oiltucion.” (11)
bekigu	
.-dakigu:	“..., santifikadeila orren izena, ssinDAKIGU orren reinoa,...” (29)

II.3. NOR-NORK

dut

.-dud:	“Nik entzutiaz DUD, izeyak eta lerrak, irurein urteren bicia deila;” (10)
.-badud:	“Luis Luciano Bonapartedanik BADUD bi erretrato onki guardatruk,...” (15)
.-duan (z.g):	“..., ezdu sintsen zer deseo DUAN ssakiteko noizartio dagon erri kortan;” (25)
.-duan (e):	“Yzen eskatandaitanetarik erranDUAN cartan, chikiz guarnaz;” (24)
.-duana:	“; oraigunian ilzitzaitadan fiore mentian adesskiderik andien ekunDUANA,...” (8)
.-duanareki:	“Nik osagarriDUANAREKI, gore Jainaren graciareki batian,...” (18)
.-duanaz:	“Nik osagarrireki laguntendaud alDUANAZ biarnion tenpra guciuan;” (9)
.-duala:	“; eltanbada egun kori (anke ezduala esprantza andirik ekusenDUALA)...” (25)
.-dualarik:	“...eznaz ssinen etsera, solo igantetan eta sseyetan, (osagarrri DUALARIK),...” (15)
.-baidud:	“cherria ilbiardud ssanaria acabatuBAIDUD,...” (26)
.-baitud:	“Nola azken kartan, eta contan direcionia verze gisatra isartanBAITUD,...” (14)
.-ezdud:	“..., EZDUD nai lan aurerrik egin.” (20)
.-eztud:	“; baya correatatik EZTUD assolik batrere,...” (9)
.-ezduala:	“; eltanbada egun kori (anke EZDUALA esprantza andirik ekusenduala)...” (25)
.-ezbaitud:	“Nola EZBAITUD ekun orren cartarik, min artucionazgero, betik nago ssakinnaz” (8)
.-diak (H.):	“he sentido [...] sendituDIAK” (23)
.-dian (H.):	“; lasterra DIAN llabur eta chiker; korreatatik biarDIAN cherkatu leku nón...” (31)
.-diezt (Z.):	“he sentido [...] sendituDIEZI” (23)

ditut

- .-tud: “...eztud leitako tenprarik,sseyak eta Ygantiak, kurak igar-tanTUD oso-osea,” (15)
 .-tuala: “; urduzaitad bazterr guciuak tokatuTUALA.” (26)
 .-ezdutuala: “...anque EZDUTUALA izaguntan naidud ssarrekitian onki.” (2)

duk

- .-duk: “...yik biarDUK etseko izan, eta biarDUK calacoareki bordaltu;” (11)
 .-baduk: “IkasibiarBADUK [...] si has de aprender.” (26)
 .-yoana: “...yaur yaz nausi arrak naiYOANA,...” (26)
 .-eztuk: “...bada ez careki bordaltacoz EZTUK c er etsiarengin, eta, ez lanik eguinere,...” (11)

dun

- .-badun: “Vada naiBADUN fan uzkiuara, orden gaztiarniara;” (31)
 .-yuanian: “eta yik izaguntanYUANIAN lassossko yagola ostikaldiba-tez ezcapayaiteke;” (31)

du

- .-du: “Sua DU arbole guciuetarik obenena; autsak ere DU in-dar andia;” (10)
 .-d u: “; baya uskara emonD u, orrek eratsukirik;” (8)
 .-badu: “Adios D. Resurreccion aiketa Garilekoaraino, Jangeikoak naiBADU.” (16)
 .-bad u: “BAD u borz ilabete fanzitzaikugula maistroa, arrenta an-diagoz,...” (3)
 .-barimadu: “; al BARIMADU  nolare eskribibeztad noizko akabaten-dion korko lana,...” (25)
 .-dion (z.g): “...eskribibeztad noizko akabatenDION korko lana, noiz usteDION ssin...” (25)
 .-dion (e): “; oilbeztad oboro, naiDION guciua.” (22)
 .-diona: “; artaz ekustan dud antzintan DIONA uskarazko lan an-di damanian.” (2)
 .-dionak: “; orai ezdago penarik, ssuntatandra borontate DIO-NAK,...” (13)
 .-dionaren: “, dago ssaseririk Aita Jangu eiko guciuetaz  l DIONA-REN eskoineko altian;” (29)
 .-dionarentako: “..., artaz ssakinnaiDIONARENTAKO erraitendaud ba-digula erraitia ikusi,...” (6)
 .-dionaz: “; otz egitenDIONAZ, pluma erortenzaitad eskutik,...” (23)
 .-dionetarik: “...arten dud, zernaidden gaiza oil daztadan, uskaraz eskri-bitan DIONETARIK.” (2)
 .-dionez: “Aprilian edo tenpraketan galt eginendaud ya ssinbiar DIONEZ daigun udan.” (9)
 .-dionian: “..., zer valle abrats alda cura, kainbat deuri erkitenDIO-NIAN arboletarik!;” (14)
 .-diola: “Badaki gore uskarak irur tratamentu DIOLA.” (23)
 .-badiola: “..., konek urdudu BADIOLA obrossago azku aratsukita-ko,...” (9)
 .-diolarik: “; DIOLARIK bizpor egun asi da apeza escolara bilaraztan agunoro...” (3)

- .-baitu: “; eta kassaletik bereze material bat BAITU izena albar.” (10)
- .-ezdu: . “D. Resurreccion, EZDU sintsen zer deseo duan ssakiteko noizartio dagon...” (25)
- .-ezdú: “...oraiz lein erranik dakaudanaz, EZDÚ baizik escribitia antzinadanik;” (25)
- .-eztu: . “..., karek EZTU atsik erkin, eta baitare karek EZTU ele bat erran.” (6)
- .-ezbadu: “; orainore lotsareki daude, Jengeikoak EZBADU erremediatan trenprearki,...” (14)
- .-ezdiola: “Nola ssinestian bainago arek ere EZDIOLA entelegaten ene uskara,...” (16)
- .-eztiola: “...nago ustetan alaba eta nitarik eskiten eztiona, EZTIOLA eskinen ñortarik...” (9)
- .-eztiona: “...nago ustetan alaba eta nitarik eskiten EZTIONA, eztiola eskinen ñortarik...” (9)
- .-ezbaitu: “..., nola EZBAITU kanbat ekusten, ayan ezkapatanyazanian, ezyay ekusen...” (31)
- .-din (H.): “..., zarrak lein aldi arrapatandayanian, akabatenDIN yire vicia,...” (31)
- ditu**
- .-tu: “; nonTU tripako, burarreko eta soin gaineko gizenkiak ?” (18)
- .-tion (z.g): “Borztan guartannaz ortaz, cer barra gazkilak egitenAL-TION ene carten leitako” (9)
- .-tionak: “A. zer gogotik leinozke orrek Londresen, artikulo, eskribituTIONAK uskaraz,” (15)
- .-tionez: “..., cuidao pikor bat baratanzaitad errecibitanTIONEZ ote.” (14)
- .-baidutu: “erorizitzaikugun arri erauntsi andi bat; karchiri guciuak erraustu BAIDUTU.” (18)
- .-ezditiola: “nola urdubazaitad EZDITIOLA errecibitan, nik carta oiltandazkadan guciuak,”(20)
- dugu**
- .-digu: “Tenpra DIGU on, acia eginDIGU naidigun gisa, eta gariak sortudra ongui.” (9)
- .-digú: “; calaz, enfadatrak, eitziDIGÚ alte bat;” (3)
- .-badigu: “, kemen erraitia BADIGU, tanborin berriak soniua on,” (9)
- .-digun (z.g): “1.ª, nola erraitenDIGUN animal arraza bapanari, guciuer ssunto.” (24)
- .-digun (e): “; egun dago negu guziuan ekunDIGUN egunik gasstoena;” (13)
- .-diguna: “Egun, ssei andia DIGUNA gisa, nikere dud egun ona;” (4)
- .-digunarentako: “; ezdaikugu emonen biltako gastu egitenDIGUNAREN-TAKO.” (17)
- .-digula: “; zuketzaz, manifestatandigu alkarr, DIGULA amoriua, maitetarzuna,...” (23)

.-badigula:	“...erraitendaud BADIGULA erraitia ikusi, baratruk dagon gaizarien;” (6)
.-baidigu:	“..., ezta baratan gentia gai eta egun, nola tenpra BAIDIGU llabur...” (6)
.-eztigu:	“; EZTIGU esprantzarik biltubiardigula, ez garirik eta ez autzik;” (15)
.-eztiguna:	“; gaiza vizieek ekusi EZTIGUNA, eta ez entzun ere;” (8)
ditugu	
.-tigu:	“Egitako lanaz, nago akaitruk; TIGU, tajoak anissko gass-to;” (17)
.-baitigu:	“...parkadazkigu gore zorrak, kain nola guk parkatanBAL-TIGU...” (29)
duzue	
.-tzein (z.g):	“...issilztei, tratazazei vien artian zoin biarTZEIN izan.” (35)
dute	
.-dei:	“; biek leitanDEI, eta noren icenak eskitenbaidra, biarDEI izan ssunto;” (13)
.-badei:	“..., kantik ssin, eta BADEI egun oro pezata bat eta costuia jornal;” (14)
.-dein (z.g):	“...2. ^a , nola DEIN izena aitek, arraza bakocharenak.” (24)
.-deion (z.g):	“; ezaitad antzeren erraitia, zer probechu emoiten DEION, orobat Lerrak, nola...” (7)
.-dein (e):	“bai ichasoaz ere eramaitendei naiDEIN lekiuetra;” (10)
.-deina:	“Ganzta egitenda onletan; onla da, cabaña, eta ssassgu urteoro egitenDEINA;” (13)
.-deiniara:	“; beren artian etse eslegitanDEINIARA.” (13)
.-deila:	“Nik entzutiaz dud, izeyak eta lerrak, irurein urteren bicia DEILA;” (10)
.-baitei:	“; eltudra cherriak, eta autse daikuguei kalako gisatan, isariBAITEI zatika,...” (11)
.-ezbadei:	“; emaztek bukata egiteko EZBADEI nastekatan berze zomait autseki,...” (10)
.-ezbaitei:	“..., eztu meressi issar bakocharen izenik,EZBAITEI probechurik emoiten.” (11)
dituzte	
.-tei:	“, eta oboroek egitenTEI bakiak, ssuntagune contain.” (13)
.-tein (z.g):	“; ya erkitendionez contiua zomana saltuTEIN;” (26)
.-teinak:	“; urruch zarrak ebaki eta brotoin egosstenTEINAK eta...” (11)
.-teinian:	“..., karrantek eta arrosadek eta lanchurdak galaraztan-TEINIAN erintziuak.” (21)
nau	
.-nu:	“Anich alegratuNU, orren adesskide, Dotore Brousenen bordalgiuak;” (15)
.-nú:	“Boztario batek artaNú orren letrak;” (2)

.-nion (e) ¹⁶ :	“Nik osagarrireki laguntendaud alduanaz biarNION tenpra gucian;” (9)
.-nionak:	“Boztario artuNIONAK eznu eiztan consabatra eskritubage;” (15)
.-nionaz:	“i; orren izen ori alegriak artanNIONAZ ver, intencionia dud...” (8)
.-bainu:	“..., izaindaitad amaborz egunez, eitzai BAINU idarr ssoch, ssochik ere bage;” (4)
.-eznu:	“Boztario artunionak EZNU eiztan consabatra eskritubage;” (15)
naute	
.-nei:	“Eskerrak botigako merezinerr, kek, sontotuNEI,...” (4)
.-ezbanei:	“..., (animoek EZBANEI engañatan) trebenaz faitra deitanion lekiuara.” (18)
hau	
.-yay:	“..., akabatendin yire vicia, zeren muurtenYAY calako guisan...” (31)
.-ezyay:	“..., ayan ezkapatanyazanian, EZYAY ekusen lasterrari emoitien.” (31)
gaituk	
.-gutuk:	“..., eta lein eltangrena yiri tokatra, eitzenGUTUK libre.” (35)
gaitu	
.-gitein:	“Eltugra, lanek apuraaraztanGITEIN tenprara;” (15)
.-baigitei:	“Eltu grá, tenprara, lanek pean arrapatu BAIGITEI;” (6)
nuen	
.-nion:	“..., consentitu NION, ssa, eznaula eskribiten obrorik.” (4)
.-nion (e):	“Fannintzen baratruk ekusteNION ervi baten arrapatra,...” (5)
.-nionaz:	“; boztario ekunNIONAZ, besarkatunion;” (17)
.-nionetarik:	“Principe Bonaparteren gaiza uskaraz eskribituNIONETARIK, eztud letra bat” (15)
.-niola:	“; nik, ene azkenian, eznaunaun erran deusere, usterik uts egitenNIOLA;” (18)
.-niolarik:	“...eskiaua egosstan NIOLARIK, brincatuzen.” (5)
.-eznion (z.g):	“; ezdakid ala EZNION ikasi, ala antze zren;” (24)
huen	
.-yon:	“alcorzastes [...] llabartuYON” (23)
.-yonaren:	“..., eguinaYONAREN pacu conserbazak gutaz asetako ganiua,...” (35)
zuen	
.-cion:	“; batak CION iror ogeita zortzi urte;” (6)
.-bacion:	“BACION aspaldisko bi pensamentu nazkala buriuan sartruk,...” (24)

16. Hualdek: “Erresponditu zabein: zomait gaxki nai nionek erin al du.” (Hualde,26 o.). “; eltan da xa Ni entregaten nai nion kura.” (Hualde,53 o.) (Estornes, 1982.)

.-cion (z.g):	“..., nola San Sebastianen ssardokituCION orrek uskararen gainian;” (20)
.-cion (e):	“..., viar ekuntubaizein ezkapatu bapana alCION lektik,...” (31)
.-cionaz:	“..., min artuCIONAZgero, betik nago ssakinnaiz sontotu cenez ote;” (8)
.-cionaren:	“; anke ciola nik bino bi urte oboro, cegon anissko jake, adin CIONAREN;” (8)
.-cioneke:	“...,Vikario Jinari, vere anassiarri, Eduardo ostatu ekuncIONEKO nausiarri,...” (13)
.-ciola:	“; anke CIOLA nik bino bi urte oboro, cegon anissko jake, adin cionaren;” (8)
.-ecion:	“...ene errenak ECION ikasinai biloaren mochtan baya arazinaun;” (21)
zituen	
.-ztion:	“; berak eskatruk, errecibituZTION sakramentu saintu guciuak.” (8)
genuen	
.-ginion:	“; guk ekunGINION suerte; erauntsiaren bezperan ssinzen errena...” (16)
.-giniona:	“Berriz baratugra maestririk bage; GINIONA fanzaikugu...” (13)
.-ezginion:	“; EZGINION biltu, baizik autz;” (15)
zenuen	
.-zunion:	“alcorzastes [...] llaburtuZUNION” (23)
zuten	
.-zein:	“..., banek erraitenZEIN, zazpiei gizon; eta verze banek erraitenZEIN milla” (14)
.-cein:	“Bertan tratatuCEIN arzatzek, eta erranzabein Otsoari:...” (35)
.-zein (e):	“..., erraitenzen emaztek altarier eta saintiuer egitenZEIN erebereziari.” (6)
.-zeina:	“; faiten emonzren zarrak, gaztiak zauden etseko bortara, cantatra naiZEINA;” (7)
.-baizein:	“...espalda atz eguiten kain zinezki, viar ekuntuBAIZEIN ezkapatu...” (31)
.-ezemonzein:	“; EZEMONZEIN ssaten baizik bi errancho arroz, ardaunrik ekusibage;” (14)
zituzten	
.-ztein:	“Lein obliga araztanZTEIN ssuntatra bi pezeta eta libra bat...” (13)
.-zteininian:	“; gero Carlosen gerran, carlisten deituZTEINIAN mitilak,...” (14)
.-ezitein:	“; EZITEIN ekisi solo artzain eltuzrenek muga kartra.” (14)
ninduen	
.-nindion:	“..., naroder ekusenNINDION orren altakan;” (12)
.-nindionaz:	“..., eta lein oren ekusiNINDIONAZ geroz amorio emoitendaitadanaz,...” (11)

.-nindiolarik:	“..., ekundud egarri andia, eta estomaketik bero batek es-sikitanNINDIOLARIK.”(4)
banu	
.-banu:	“; arrapatuBANU orai bekalako arrain, bi libratakua,...” (7)
.-banoké:	“; tal como, si pudiera, se dice: ál banu, ál izanbanu, ál BANOKÉ.” (12)
banitu	
.-banuntu:	“: vay, ekunBANUNTU azpiak yirienguisa, vaya ni eznaiteken brinka;” (31)
nuke	
.-noke:	“NaiNOKE anich gaiza erran, eta eztakid cer.” (9)
.-noké:	“Gaiza kuek ssinbiarbadei naiNOKé ssakin antzina danik,...” (9)
.-nokela:	“...ezdaud erraiten oboro ezik osagarriz beterik nagola, eta naiNOKELA...” (22)
.-nokek (H.):	“quisiera [...] naiNOKEK” (23)
.-noken (H.):	“quisiera [...] naiNOKEN” (23)
.-nokezu (Z.):	“quisiera [...] naiNOKEZU” (23)
nituzke	
.-nozke:	“A.zer gogotik leiNOZKE orrek Londresen, artikulo, eskribitionak uskaraz,...” (15)
dezadan	
.-tzadan:	“Yaqueta naibaitu cartetako papera aprobexhaTZADAN ene uskaraz,...” (11)
.-etzadan:	“..., ETZADAN ekun sospecharik galtendrela.” (19)
dezan	
.-tzan:	“...ta, veadein, entzuTZAN, ekusTZAN eta entelegaTZAN gore uskara.” (11)
ditzan	
.-ditzan:	“..., naro eskatannaz gore Jeinari usurDITZAN orren gain bere bendicioniak;” (15)
dezagun	
.-tzagun:	“;eta gore geinak naidiola igarTZAGUN urte zarra,...” (22)
dezaten	
.-tzein:	“..., errandazaudala oildazkigun orren erretratoa ekusTZEIN nolako den,...” (12)
ditzaten	
.-ditzein:	“; Jangeikoak naidiola eginDITZEIN ezteyak;” (15)
nazan	
.-nazan:	“; ssarrekitenaz eskribitan, aiketa zomait ezinek arrapaNAZANartio.” (24)
banitza	
.-banintza:	“;alBANINTZA choribaten gisa bidagiak egin, bolan,” (12)
dezaket	
.-dokedan (e):	“..., berantago oilten dazkad al DOKEDAN obekienaz.” (18)

.-ezdoked:	“, pluma erortenzaitad eskutik, eta, EZDOKED eskribi oboro.” (23)
ditzaket	
.-eztozked:	“..., kurak igartantud oso-oso; baya EZTOZKED akaba leitiaz.” (15)
ditzakek	
.-dozkian:	“kikosoak: a tonto ordek polpara onki ortzak kalkaDOZKIAN lekiura.” (31)
dezake	
.-doken (e):	“; gainara, vecino DOKEN guciuek trabajatandei dokeina;” (14)
.-dokela:	“errandaitad, arek lagungu chikia eginDOKELA orri lan damanian, baya...”(6)
.-eztoke:	“; azku bagueko maistroaren, erranendigu, kark EZTOKE eratsukitia on ekun;” (6)
.-ezbadoke:	“; EZBADOKE, kementik oiltendaud erkinik.” (26)
ditzake	
.-dozke:	“Eskerrak emonDOZKE, Jangeikoari, ezbaizen izan andiago.” (7)
dezakegu	
.-ezdokegu:	“; usin dagonaz EZDOKEGU lessotarik karrikara kukurik egin,...” (13)
.-ezbaidokegu:	“; nola EZBAIDOKEGU mendian lanik egin, aprobetxatadaud orri eskribitako.” (7)
dezakete	
.-dokeina:	“; gainara, vecino doken guciuek trabajatandei DOKEINA;” (14)
.-ezdokei:	“; ez gayazko re EZDOKEI sargunerik alkanza.” (25)
.-eztokei:	“..., EZTOKEI ikas ñolako guisan;” (3)
.-ezemondokei:	“; eztagola ssatekorik, eta erribra zolan urik ere EZE-MONDOKEI alkanza;” (14)
ditzakete	
.-ezdozkei:	“..., baya aurten ssá, EZDOZKEI sal, tenpra igaribaita;” (16)
zezakeen	
.-ezokela:	“; geroztik, zuan erranez nabaja erkilia, EZOKELA lissiri tripa mina,...” (6)
nezake	
.-nazake:	“Yaketa kain on baizau gore uskara, nik ere ala eginNAZAKE sarlakion...” (9)
ezak	
.-zak:	“...erranzaun: cheerria ssanZAK guante guisa;” (11)
.-etzayala:	“...: ETZAYALA ssinets korri, badakik onzaunaz yire uskara,...” (24)
ezan	
.-zan:	“piensa [...] pensaZAN” (23)
beza	
.-beza:	“; ekunBEZA paciencia kementik antzina,...” (19)

bitza	
.-betza:	“Jangeiko ume sor eguneko Bazkoak igarBETZA kain ale- gre, nola nik...” (22)
.-vetza:	“..., Andrea, gore defensiua, bueltaVETZA gutra orren miserikordiazko...” (29)
ezazu	
.-zazu:	“piensa [...] pensaZAZU” (23)
ezazue	
.-zazei:	“...issilztei, trataZAZEI vien artian zoin biartzein izan.” (35)
nazak	
.-nazak:	“...erraitenzabein, batak, eitzNAZAK niri; verciak eznazak niri ssan.” (35)
.-eznazak:	“...erraitenzabein, batak, eitznazak niri; verciak EZNA- ZAK niri ssan.” (35)
gaitza	
.-gitza:	“..., eta ezgitza eitz erortra tentacionia, vaizik libraGITZA gachetik.” (29)
.-ezgitza:	“..., eta EZGITZA eitz erortra tentacionia, vaizik libragit- za gachetik.” (29)

II.4. NOR-NORI-NORK

dinat	
.-dadan:	“; korrengatik biarDADAN erran cérden emaztekoa.” (31)
diot	
.-daud:	“Egin DAUD oren mechediaren altez, bissita apezari;” (6)
.-daudan (z.g):	“Eztakid gasski ala onki eskibitanDAUDAN;” (2)
.-daudan (e):	“Carta oiltuDAUDAN guciuetan fala egostendaud,...” (12)
.-dauda (e):	“..., cantatra berze canchoin ssunto oiltanDAUDA.” (7)
.-daudana:	“; gero despeditako, cantatanemonzein canchoin, ssunto oiltanDAUDANA.” (7)
.-daudanaz:	“Orai artio erranDAUDANAZ, berorren baitan erranen- du, zer valle abrats...” (14)
.-daudanen:	“..., nola entelegatan daitadan, erraitenDAUDANEN gai- zetarik;” (12)
.-daudanetan:	“Nola carta oiltuDAUDANETAN kainbat ssardokitubai- taud,...” (11)
.-daudala:	“Pensamentiuan artruk dakad biarDAUDALA eskribi- tu...” (2)
.-baidaud:	“Kainbat carta nola oiltuBAIDAUD, ezdakid ssa zer erran;” (26)
.-baitaud:	“Nola carta oiltudaudanetan kainbat ssardokituBAI- TAUD,...” (11)
.-ezdaud:	“; korrengatik EZDAUD oiltan ele lista oiltu zaidanetarik batre,...” (20)
.-eztaud:	“Ark ere esribituzaitadan, baya EZTAUD errespuestarik egin,...” (13)
.-ezdau (?):	“Carta contan EZDAU oiltan baizik berri bat.” (20)
.-dadak (H.):	“...le é provocado, [...], probokatuDADAK,...” (23)

- .-dadan (H.): “...le é provocado, [...], probokatuDADAN,...” (23)
- .-daizud (Z.): “...le é provocado, probocatuDAIZUD,...” (23)
- dizkiot**
- .-dazkad: “Casilletan isartanDAZKAD erdaraz eta uskaraz, dazki-dan gisa.” (24)
- .-dazkadan (z.g): “..., ssakintzadan nora biarDAZKADAN oiltu cartak;” (20)
- .-dazkadan (e): “..., ezditiola errecibitan, nik carta oiltanDAZKADAN guciuak,...” (20)
- dizuet**
- .-daizeid: “..., eta erranzabein: erremediorikbague viarDAIZEID ssan bata.” (35)
- diet**
- .-dabeid: “; cartarik partituDABEID familia guciuari aminttirrina-bana,...” (13)
- .-dabeidanak: “..., nola ezbaitei ñonere entzuten ele bat ezik nik erraiten DABEIDANAK,...” (3)
- diagu**
- .-daiguk: “..., merchede caur eguinDAIGUK yik guri, eguinayona-ren pacu conserbazak...” (35)
- dit**
- .-daitad: “Organistakere erranDAITAD, noiznaiden egonen dela drezu,...” (6)
- .-daitadan (z.g): “; eztakid verzain verze, nola entelegatan DAITADAN,...” (12)
- .-daitadana: “Elezko lizta oiltuDAITADANA, ene urdupenian, obeki emonennaun...” (18)
- .-daitadanaz: “...eta lein oren ekusinindionaz geroz amorío emoiten-DAITADANAZ,...” (11)
- .-daitadanen: “olitandaud errespuesta, orrek, azken kartan erraitenDAITADANEN gaizena;” (12)
- .-daitadanetarik: “Gaiza galt egitenDAITADANETARIK ekustendud zomait gaski isaririk...” (12)
- .-daitadanez: “; para decir aver si me da la mano se dice *ya eskiua emoi-tenDAITADANEZ* .” (26)
- .-daitanetarik: “Yzen eskatanDAITANETARIK erranduan cartan, chikiz guarnaz;” (24)
- .-dadanetan: “..., orrek erranbeztad zomait carta oiltanDADANETAN, ya non erdeitendren.” (15)
- .-daitadala: “Anke erraiten DAITADALA daigun udan ssinendela co-na...” (9)
- .-eztaitad: “; ezbadu nai aitra bueltatu, edo gidatu, EZTAITAD faltarik eguiten.” (22)
- .-ezdaitadala: “; ustedud orren maitetarzunian, EZDAITADALA ukaten mezu gidatia.” (26)
- dizkit**
- .-daiztadan (e): “Obenenian akabatuzaitad orrek galt eguitenDAIZTADAN gaizak;” (22)
- .-daiztadanak: “Baitare oiltadaud, azken carta postalian ele galtegiten DAIZTADANAK,...” (22)

- dik**
 .-dayan: “: arrotzak zer sinaldia eginDAYAN, el uesped que benido ta ha echo.” (26)
 .-dayanian: “; eta zarrarnian ekunenduk berza espranchabat; orrassiaz erkitenDAYANIAN” (31)
- dizkik**
 .-daizk: “...aborritruk eskerr bage bateki, mai peara egossten-DAIZK carta guciuak;” (24)
- din**
 .-dayanian: “..., zarrak lein aldi arrapatanDAYANIAN, akabatendin yire vicia,...” (31)
- dio**
 .-dau: “; eta batak erkitendu zedula bat eta emoitenDAU apezari;” (13)
 .-daun (z.g): “ baratannaz ernari, ssakinnaiz noizko, edo noizartio irainenDAUN korko lana.” (15)
 .-eztau: “; EZTAU deitan, solo ssei andietako mezen,...” (3)
 .-dio: “: Kalakoak emonDIO y emondau kalako gaiza kalakoari.” (5)
- digu**
 .-badaikugu: “Orai gaude eltzuka, tenprak laguntan BADAIKUGU, fite akabatendigu.” (18)
 .-daikugunaz: “Conforme gaude orrek conen borzgarneko cartan erraiten DAIKUGUNAZ...” (9)
 .-daikuguner: “..., kain nola guk parkatanbaitigu guri zorDAIKUGUNER,...” (29)
 .-ezdaikugu: “ kosecha digu gassto; EZDAIKUGU emanen biltako gastu egiten digunarentako.”(17)
- dizkigu**
 .-daizkugu: “, bere tenprako mendi lanak arrapatu DAIZKUGU erdi eginik;” (11)
 .-daizkugun (e): “; deitentigu orrek erraitenDAIZKUGUN gente adineco guciuak;” (9)
- diogu**
 .-dagu: “..., orri daitanDAGU Evaren ume desterratiuek, orri suspiratanDAGU...” (29)
- diegu**
 .-ezbaitagiuei: “; EZBAITAGIUEI egiten berze gaizarik, ecik, apariaoak dreza araz,...” (11)
- didate**
 .-daiteid: “; eta erraitenDAITEID, errandazaudal” (13)
 .-daitadeinagatik: “Abañozko Bazkuek alegria amoitenDAITADEINAGATIK,...” (11)
- diote**
 .-dabei: “; ardi bapanari gentanDABEI iror edo laur libra ganzta;” (13)
 .-dabein (e): “...eta emonbezkaiei ene goraintziak nitaz aipatan DABEIN guciuer.” (6)

.-ezdabeila:	“..., oboroago lan ssuntadazakion, EZDABEILA falliten D. Resurreccioni,” (24)
digute	
.-daikuguei:	“; eltudra cherriak, eta autse DAIKUGUEI kalako gisatan, isaribaitei zatika,” (11)
nian	
.-nayan:	“te mandé [...] manatuNAYAN” (23)
ninan	
.-nayan:	“te proboque [...] tentatuNAYAN (m.) id (f.)” (23)
nion	
.-naun:	“, ene errenak ecion ikasinai biloaren mochtan baya arazi-NAUN;” (21)
.-náun:	“le quité [...] gentuNáUN” (23)
.-naun (z.g):	“..., eztud letra bat ere, ez naz guar zer eskribituNAUN;” (15)
.-naun (e):	“; nik antzineko ilabetian eskribituNAUN cartan, errannaun, merchedez,...” (20)
.-nauna:	“..., eztigu berze lanik agiten baizik azkan cartan errannaUNA.” (12)
.-naunaren:	“Fan den ilabetian, agun karta eskribituNAUNAREN biramenian,...” (18)
.-nauneko:	“..., orren merchediari escribituNAUNEKO antzineko egunetan, agituzen...” (6)
.-eznaun:	“..., nola azken cartan papera bete baizitzaitadan, EZNAUN obro isari;” (11)
.-eznaula:	“..., consentitu nion, ssa, EZNAULA eskribiten obrorik.” (4)
.-eznainaun:	“; nik, ene azkenian, EZNAINAUN erran deusere, usterik uts egitenniola;”
.-nába (H.):	“le quité [...] gentuNáBA” (23)
.-nába (H.):	“le quité [...] gentuNáBA (m.) id (f.)” (23)
.-náuzun (Z.):	“le quité [...] guentuNáUZUN” (23)
nizkion	
.-nazkan:	“..., bi libratakua, deberasago emonenNAZKAN ortzikal-diak;” (7)
nizun	
.-naizun:	“te dí [...] emoNAIZUN” (23)
zidan	
.-zaitadan:	“Brousain Hazparrenekuak oiltuZAITADAN targeta bat uskaraz eskribitruk,” (16)
.-zaitadan (z.g):	“, nola ene Ama cenak (Jangeikoak bere ceurian dakala) contatan ZAITADAN;” (7)
.-zaitadana:	“Koneki ssunto oiltan daud, carta, ele liztareki oiltuZAITADANA;” (22)
.-zaitadanian:	“: azken carta oiltuZAITADANIAN, garilaren 22n. eskribitruk,...” (20)
.-zaidanetarik:	“; korrengatik ez daud oiltan ele lista oiltu ZAIDANETARIK batrere,...” (20)

- zion**
 .-zaun: “..., bapana bere preseki, zarrak, erkinZAUN nabaja gaztiari,” (6)
 .-zauna: “; nik ere erraiten daud Frantziako Laurenchek erraiten ZAUNA,...” (9)
 .-baizaun: “...eta verze gein ginaundetarik liburu bat oiltu BAIZAUN kari re bai.” (12)
 .-ezun: “..., ezokela lissiri tripa mina, nolare EZUN sartu nabaja tripatik;” (6)
- zigun**
 .-zaikugun: “...orreki nengolarik Ligin, arri erauntsi batek, eraman-ZAIKUGUN cosecha:...” (15)
- zizkigun**
 .-baizaizkugun: “...vi gossez erorizen izotz bat carchiriak talatu BAIZAIZKUGUN alubiak...” (8)
- zien**
 .-zabein: “Onqui erranZABEIN Otsoak, baya izandeila bertan.” (35)
- zidaten**
 .-zaitadeinian: “Anich senditunion ekustiari orren izenian azken carta oiltuZAITADEINIAN,...” (7)
 .-zaitadeilarik: “...estimatuzein zoinek obroz, orren alteko vissita, erraitenZAITADEILARIK...” (13)
- zioten**
 .-zabein: ”; kek, eskiua arrapatuZABEIN, eta gentu nabaja;” (6)
- balio**
 .-balau: “Merchede eskatuzitzaunaeguín BALAU y eguinbalio ezren enussaten...” (5)
 .-balio: “Merchede eskatuzitzaunaeguín balau y eguinBALIO ezren enussaten...” (5)
- baliote**
 .-balabey: “...: emonbalakio y emonBALABEY karek manatuzau-na,...” (5)
- niake**
 .-nayakue: “escuceñuareki erraitenzaun too chiflete bat emoNAYAKUE ezbayaz issiltan.” (11)
- diezadan**
 .-daztadan: “..., kementik oiltendaudala paper eta estalki, eskribi-DAZTADAN alchatruk.”(13)
 .-daztan: “...Jangeiko Jeinari, otoi eguitendaud, naro, emonDAZTAN iltia onbat,...” (2)
- diezanan**
 .-dazayan: “...muurtenyay calako guisan ayketa alte guciuetarik zapartaDAZAYANartio.”(31)
- diezaion**
 .-dazaun: “Anich alegratennaz erri korrek arDAZAUN onki,...” (14)
 .-dazaula: “..., baya, ál dionian oilDAZAULA nai dion guciua.” (6)
 .-dazan: “..., eta, lagunDAZAN biardion gaiza guciuetan, Jangeikoari otoi eginbage.” (18)

diezagun	
.-dazkigun:	“familiak, otoi egitendaitad, errandazaudala oilDAZKIGUN orren erretratoa” (12)
diezaien	
.-dazabeila:	“; Jangeikoak naidiola eginditzein ezteyak; emonDAZABEILA osagarri,…” (15)
diezaiodan	
.-dazaudan:	“; ezta estrañu izanen, gaiza bat erranDAZAUDAN bi eta obro aldiz,…” (11)
.-dazaudala:	“; eta erraltendaiteid, erranDAZAUDALA ezbadoke Parisen erden paperik…” (13)
.-ezdazaudan:	“; ezta estrañu izanen EZDAZAUDAN eskribi ilabete oroz, tenprabagez;” (6)
diezazkiodan	
.-dazkaudan:	“..., nago ezaula gachiten gaiza kuek oilDAZKAUDAN;” (23)
liezadan	
.-lazitadala:	“..., errannaun, merchedez, eskribiLAZTADALA mutantancenian…” (20)
ieziaok	
.-ezdazak:	“..., mai peara egosstendaizk carta guciuak; EZDAZAK eskribi oboro.” (24)
biezat	
.-beztad:	“; al barimadu ñolare eskribiBEZTAD noizko akabatendion korko lana,…” (25)
biezaio	
.-bezau:	“gero desterrukontaz ekusarazBEZAU Jesus, frotu orren baitan benedikatiuari.”(29)
biezazkio	
.-bezcau:	“..., ene altez emonBEZCAU noranbuena; milla carga goraintzi eta…” (15)
biezagu	
.-dazkigu:	“Santa Maria Jangeikoaren ama, otoi eguinDAZKIGU, bekatariez,…” (29)
biezazkigu	
.-dazkigu:	“Emondazkigu agun gore egunorozko oguia, eta parka-DAZKIGU gore zorrak,…” (29)
biezazkie	
.-bezkabei:	“...eta emonBEZKABEI ene goraintziak nitaz aipatan da-bein guciuer.” (6)

4. BIBLIOGRAFÍA

Hemen Mendigacha eta Bidankozeko hizkerari dagozkion artikulua eta liburuen zerrenda besterik ez da azalduko. Erronkarierari buruzkoa gehien bat José Estornes eta Ricardo Gómezen artikuluetan aurkitzen ahal dugu:

APAT-ECHEBARNE, A: 1965, “Correspondencia de Azkue con el roncales Mendigacha”, Diario de Navarra. 1965-X-10.

ARANA MARTIJA, J.A.(ed.): 1991, *Opera Omnia Vasconice*, Euskaltzaindia, Bilbo, I. eta III. liburukiak.

- AZKUE, R. M.^a de: 1905-1906, *Diccionario Vasco-Español-Francés, Tours. Ikus(R)*.
- AZKUE, R. M.^a de: 1922, *Cancionero Popular Vasco*, Barcelona. 217, 218, 242, 243, 245, 899,1103.
- AZKUE, R. M.^a de: 1923, *Morfología Vasca*, Bilbo. Ikus (R) .
- AZKUE, R. M.^a de: 1931, "Particularidades del dialecto roncales", *Euskera* XII, 207-407.
- AZKUE, R. M.^a de: 1935-1942-1945-1947, *Euskalerrriaren Yakintza*, Madrid. Ikus (R) .
- BONAPARTE, L.L.: Bizkaiko Diputazioko Liburutegia. B-53, B-72. Nafarroako Artxibo Orokorra. B-112, B-113, B-116.
- BONAPARTE, L.L.: 1868, *Le cantique des trois jeunes gens daos la fournaise, daos les dialectos basques d'Aezkoa, de Salazar et de Roncal,..* Londres. Ikus Arana Martija,1991.
- BONAPARTE, L.L.: 1969, *Le cantique des trois jeunes gens daos la fournaise, daos les dialectos basques d'Aezkoa, de Salazar et de Roncal,..* Londres. Ikus Arana Martija,1991.
- BONAPARTE, L.L.: 1869, *Le petit catéchisme espagnol du P.Astete, traduit en trois dialectos basques:....* Londres. Ikus Arana Martija,1991.
- BONAPARTE, L.L.: 1869, *El Salmo quincuagésimo, traducido al vascuence aezcoano, salacenco y roncales...*, Londres. Ikus Arana Martija, 1991.
- BONAPARTE, L.L.: 1869, *Eludes sur les trois dialectos basques des vallées d'Aezcoa, de Salazar et de Roncal,...*, Londres.
- BONAPARTE, L.L.: 1878, *Parábola del sembrador traducida á los ocho dialectos del vascuence y á cuatro de sus subdialectos*, Londres. Ikus Arana Martija,1991.
- BONAPARTE, L.L.: 1879, "Rectificaciones hechas por el P.Bonaparte en las erratas deslizadas en la traducción roncalesa de Orreaga", *Revista Euskara*,II, 114-116.
- CAMINO, I. eta GÓMEZ, R.: 1992, "Bonaparteren argitaratzeko irizpideez: Aezkoa, Zaraitzu eta Erronkariko dotrinak (I)" *ASJU*, XXVI-2, 453-581.
- CAMPIÓN, A.: 1880, *Orreaga* . Iruñea.
- ESTORNÉS LASA, J.: 1982."Jesu-Kristo gore Jainaren Ebangelio Saintiua,...", *FLV*. XIV, 43-103.
- ESTORNÉS LASA, J.: 1984. "Mendigatxa'k Azkue'ri kartak (1902-1916). Eta Erronkari 'ko uskaratik utzulpen ta goarpenak", *FLV* XVI, 55-127.
- EUSKALTZAINDIA: 1986. *Iker-4. Resurrección María de Azkue eta Pierre Broussain-en arteko elkaridazketa*. . Bilbo. Ikus *Mendigacha*. .
- GÓMEZ, Ricardo: 1991, "Erronkarierazko dotrina argitaragabe bat: edizioa eta azterketa", *ASJU-Gehig*. XIV, 423-426.
- HUALDE MAYO, P.P.: "Catecismo Español de la Doctrina Cristiana por el P. Gaspar de Astete....", Nafarroako Artxibo Orokorra B-117.
- HUALDE MAYO, P.P.: "El Sagrado Evangelio de San Mateo, traducido de la versión castellana...", Nafarroako Artxibo Orokorra B-76.
- HUALDE MAYO, P.P.: 1934-35. "El Sagrado Evangelio de San Mateo,...", *RIEV* XXV, 527-548; XXVI, 185195.
- IDOATE, F.: 1975. "Un proceso de brujería en Burgui", *Cuadernos de Etnología y Etnografía de Navarra*, VII,20, 243-249,262-269.
- IRIGOYEN, A.: 1957. "Cartas de Mariano Mendigacha a don Resurrección María de Azkue.Escritas en vascuence roncales y en castellano." *Euskera* II, 119-170.
- MENDIGACHA, Mariano: 1878, "Orreaga", *Revista Euskara*, I, 74-75.
- ONAINDIA, S.: 1973, *Euskal Literatura (II)*, Bilbo, 353-354.
- YRIZAR, Pedro de: 1993, *Morfología del verbo auxiliar roncalés (estudio dialectológico)*, Euskaltzaindia,Iruñea. 1-49.
- ZERIO Y SEGURA, F. de: 1961, " Cartas de D. Resurrección María de Azkue a Mariano Mendigacha", *Euskera* VI, 181-208.

LABURPENEA

Mariano Mendigacharen ekarria funtsezkoa dugu erronkarieraren eta honekin bat euskararen ezaguera osoagoa izateko. Bidankozen sortu eta zendu euskaltzale honek paragabeko laguntza eskaini zien Bonaparte eta Azkueri eta beronekin izandako hamaika solas eta hamabost urtez (1902-1916) izkiriatu eskutitzak lekeitiarraren "*Particularidades del dialecto roncalés*" ikerketa lanaren oinarri izan ziren. Eskutitzok dagoeneko betiko galdu dugun hizkera honen lekuko aparta dira eta azterketa sakona merezi dutelakoan aditza izan dugu horretarako abiapuntu. Lana adibide anitzez hornitua eta era ximplean eratu da, euskalki honen berri haundirik ez dutenek ere ezagutzeko aukera erreza izan dezaten.

RESUMEN

La aportación de Mariano Mendigacha es fundamental para el estudio del roncalés y de este modo para el mayor conocimiento del euskera. Este vascofilo nacido y muerto en Vidángoz ofreció una inestimable ayuda a Bonaparte y Azkue y las charlas y correspondencia que durante quince años (1902-1916) mantuvo con el de Lekeitio fueron la base de su "*Particularidades del dialecto roncalés*". Las cartas son fiel testigo de este ya desaparecido dialecto y considerando que merecen un examen en profundidad hemos empezado por dar a conocer el verbo. El trabajo está acompañado de múltiples ejemplos y elaborado de forma que el no experto en la materia pueda también acercarse al habla del de Vidángoz.

RÉSUMÉ

La contribution de Mariano Mendigacha à l'étude du parler de Roncal est fondamentale, et ainsi donc à une connaissance plus importante du basque. Cet homme, consacré à l'étude de la langue basque, qui naquit et mourut à Vidángoz, apporta une aide inestimable à Bonaparte et à Azkue, et les conversations et la correspondance qu'il entretenait pendant 15 ans (1902-1916) avec le dernier, originaire de Lekeitio, furent la base de son travail "*Particularidades del dialecto roncalés*" (Particularités du dialecte de Roncal). Les lettres sont un témoignage fidèle de ce dialecte maintenant disparu et, comme l'on considèrerait qu'elles méritaient un examen approfondi, nous avons commencé par faire connaître le verbe. Le travail est accompagné de nombreux exemples et est élaboré de telle manière qu'un inexpérimenté en cette matière puisse aussi avoir accès au parler de cet homme de Vidángoz.

ABSTRACT

The contribution of Mariano Mendigacha is fundamental for the study of the dialect talked in Roncal, and likewise for a greater understanding of the Basque language. This Bascologist, who was born and died in Vidángoz, offered invaluable help to Bonaparte and Azkue, and the conversations and correspondence he maintained with the latter, from Lekeitio, over a period of fifteen years (1902-1916) represented the basis for this "*Particularidades del dialecto roncalés*" (Peculiarities of the dialect talked in Roncal). The letters provide accurate evidence regarding this dialect which has now disappeared, and started by describing the verb form. The article is accompanied by many examples and is set out in such a way that any non-expert on the subject may also get to know the language of this man from Vidángoz.